HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וכל דדמי ליה. כל שבועה שמעבר: משחק בקוביא. גזלן דרבנן הוא דלמרינן [1] מסתמא לא קניא מאי מדאורייתא נמי גזלן הוא: **הילי מתן.** ר' יוסי אומר יחלוקו או ר' מאיר אומר יחלוקו: **לפיכך.** לשבועת הסיני שהשביע הקב"ה את ישראל על לא תגזול והוא יפרע מן הכופר ממון לחבירו מאי ב"ד אין מקיין לה לשבועה ולא לפרעון: **נמחויב הוא.** על זה שהוזה בחנקת וכיון שאינו יכול ליפטר שהרי משום יאוש הוא יפטר: **וכן היסומים כו'.** מתני' היא בפירקין: **אי נימא מן הנזה.** אם הוליאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין המפורש בשמעתין שבועה שלא פקדנו אצל כו': **לא שנו.** דשבועה מיתת יפרעו יתמי מלוה שהוליאו שטר על יתמי לוה: **אבל נפחייב מלוה לבני לוה שבועה.** (ו) משעה שמת לוה אין לו למלוה ליפרע מן היתומים אלא בשבועה דקי"ל [גיטין לד.] אין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה: **ואין אדם מוריש.** לבניו ממון שהוא מחויב עליו שבועה שלמת הוחיל והוא מחויב שבועה שלא התקבלתי מוך זה ויתומין אין יכולין ליפטר כן אלא שלא פקדנו אצל ואין זו השבועה המוטלת על מי שיכול ואין יכולין ליפטר אלא בשבועה שפרעו אלמא המחויב שבועה ואין יכולין ליפטר לא זה ולא זה פטירא לרב ושמואל חזרה שבועה לסיני ואין כאן לא שבועה ולא פרעון: **ליפטר.** דהא מודה לחטף ולא כל הימנו אל כל חוטף לומר אלי חטפתי: **ליכא תרי סהדי.** ומיגו דאי בעי למימר לא חטפי אלא מהימן נמי למימר לידי חטפי **לפטריה.** משום דאי מיגו: **ליכא חד סהדא.** ואי אמר לא חטפתי הוה בעי לאישתבועי להכחיש את העד: **ליפטר.** את השבועה שהעד מחייבו יכול דהא מודה לחטף והעד מחייבו ליפטר שלא חטף וגבי הך שבועה הוא פסול כגזלן אצל כל שבועות. והא ליכא למימר ליפטר דלידיה חטף אלין זו שבועה המוטלת עליו: **אין אניחם.** מה בעלי הדין קיימין: **מה לי הוא ומה לי אבוה.** מאחר שהוא טוען טענת ברי למה ליה ליפטר:

מגיו

הלכתא מאי א"ל לא ידענא. והא דאמרי' בסמוך עבד רב נחמן עובדא יחלוקו זה היה אח"כ והא דפריך מינה לקמן מה אימא למא מספקא ליה והא רב נחמן כו' ידע הש"ס דכי אמר מה אימא כגון עבד עובדא: **הוה יתיב ר' אבא קמיה.** משמע שהיה תלמידו והא דקרי ליה לעיל ר' אלמי רבותינו הכי נמי מלינו בפרק חבית (שבת דף קמו:) שקרא רב רבותינו לרב כהנא ורב אסי שהיו תלמידיו אצל קשה מפרק הלוה מליחות (ב"מ דף כד:) דר' אלמי אצל מאכן פרגיות אחוטות בין טבריה לציפורי אתא לקמיה דר' אלמי אמר ליה זיל שקול לנפשך אלמא לא היה רבי אלמי אצל תלמידו ולספרים דגרסי אתא לקמיה דר' אלמי ניחא טפי דלעיל ר' אלמי היה יותר גדול מרבי אלמי דאצל מקום מזכיר ר' אלמי קודם ר' אלמי ובפרק הניזקין (גיטין דף מד:) גמרא דהמוצא והמלוה והמוכר אלמי אצל תלמידו הוא דקאמר דר' אלמי אצל אלמי רבותינו שבארץ ישראל אמרו [2] חזרה שבועה למחויב לה אמר רב פפא [3] רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא רבותינו שבבבל רב ושמואל [4] דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה [5] והוינן בה ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא [6] הכי קאמר [7] וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו [8] לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא [9] דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי נפטריה איכא חד סהדא נימא ליה זיל אישתבע ביון דאמר מיחטף חטפי הוה ליה כגזלן א"ל ר' אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי [1] שבועת ה' תהיה בין שניהם [10] ולא בין היורשין היכי דמי אילימא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה [11] מה לי הוא ומה לי אבוה אלא לאו [12] דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא

א [א] וכל דדמי ליה: היה אחד מהן משחק בקוביא: הא תו למה לי תנא פסולא דאוריית' וקתני פסולא דרבנן: היו שניהן חשודין: א"ל רבא לרב נחמן [ב] היכי תנן א"ל לא ידענא [ג] הלכתא מאי א"ל לא ידענא איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו איכא דאמרי תני רב זביד א"ר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו [ג] אמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: להיכן חזרה א"ר אמי רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו [ד] חזרה שבועה למחויב לה אמר רב פפא [ה] רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא רבותינו שבבבל רב ושמואל [ו] דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה [ז] והוינן בה ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא [ח] הכי קאמר [ט] וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו [י] לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא [יא] דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי נפטריה איכא חד סהדא נימא ליה זיל אישתבע ביון דאמר מיחטף חטפי הוה ליה כגזלן א"ל ר' אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי [א] שבועת ה' תהיה בין שניהם [יב] ולא בין היורשין היכי דמי אילימא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה [יג] מה לי הוא ומה לי אבוה אלא לאו [יד] דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא

תורה אור השלם

1. שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשֻׁלָּם:

שמות כב י

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה כבר וכו' דמשעה שמת: (ז) תוס' ד"ה ממון וכו' אותו שחייב שבועה משלם המתפע תימה:

רבינו חננאל

ואכל. או שאכלתי ולא אכל הרי הוא כחשוד על שבועת כפירה ממון ונשבע שכנגדו ונוטל: אם היה משחק בקוביא ומלוה ברבית כו'. אסיקנא תנא חשוד בשבועות ומלוה ברבית פסולי דאורייתא. ותקנו נמי מפריחי יונים וסוחרי שביעית פסולי דרבנן: **ירושלמי** החשוד על השבועה מאימתי מקבלין אותו משיבוא לב"ד שאין מכירין אותו ויאמר להן חשוד אני: היו שניהן התובע והנתבע חשודין אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו. ועבד רב נחמן עובדא כר' יוסי דאמר יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: ירושלמי רב הושעיה אמר קומי ר' אמי בשם רבן דתמן חזרה שבועה לבעלין ממה דחשיד ולא יכיל למישתבע ליה קום שלם לי: אמר ר' אמי רבותינו שבבבל ומאן ניתנו רב ושמואל אמרי חזרה שבועה לסיני. כדתרצי למתניתין. האי דתנן וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא דמת מלוה בחיי לוה שנשבעין יורשי מלוה ונפרעין מיורשי לוה. אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואח"כ יפרע מהן. כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומין אלא בשבועה. וכיון שנתחייב שבועה ומת. אין אדם מוריש שבועה לבניו דהו"ל כאילו חזרה שבועה לסיני אין כאן דין שבועה. וכל כי האי גוונא פקנה מלוה. רבותינו שבא"י ומאן אינון ר' אבא אמרו חזרה שבועה למחויב לה. ואינו יכול לישבע משלם. דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי והוה ר' אבא יתיב קמיה אייתי חד שהדא דחטפה מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי. א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה שלים ליכא איכא חד שהדא דחטפה ליפטר הא ניחייביה שבועה כיון דבחטיפה משהיד עליה והוא אינו [מכחישו] אלא

טוען אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן. א"ל ר' אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם: אמר רבא כותיה דר' אבא מסתברא שכל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם. דתני ר' אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם. ולא בין היורשין היכי דמי זו השבועה שחייב האב וכיוצא בה היורש פטור. אי נימא דא"ל מנה לאבי ביד אביך וא"ל נ' איתי ליה ואנא פרענא לך ונ' ליתי ליה מה לי הוא מה לי אבוה בטענת ברי קאתו. תרוייהו מחייבי. אלא לא בדטעין מנה לאבא ביד אביך וא"ל נ' ידענא ונ' לא ידענא:

מוסף רש"י

אילימא מלוה. שכלוה קייש ויהו מוליפין עליו שטר שכיבה (כתובות פח.). **לא שנו.** דמשעה מיתה שקלי יתומין מן היתומין (לקמן מח.). **כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה.** שלא התקבל כלום, שהמפקיע מן היתומין לפיכך שטרא גרע שבועה, ואין אדם מוריש ממון שהוא מחויב עליו שבועה לבניו, לפי שאין הבניה יכולים ליפטר שבועה זו שנתחייב לאביהם (שם). **נפסא.** תפיסת כף מופך, לשון (ישעיה מ) הפסל נסך מכס (לעיל לב:). **ודידי חטפי.** שלי חטפתי שלחה מגלחו ממני (שם). **נימא ליה זיל שלים.** שלוף כל המוטפין נתמים לומר שלי גזלת, דמ"ל אין לך גזלן שמשלם ופילו יש עדים (שם). **ליכא תרי סהדי.** לחטפה ולית למימר מיגו (שם). **נפטריה.** מלהחזירו שהרי אין כאן שני עדים ומיגו דלי בעי אמר לא חטפתי, כי אמר נמי לידי חטפתי נאמן (שם). **איכא חד סהדא.** לחטפה מניה ולי הוה אמר לא חטפתי היה צריך ליפטר העד (שם). **נימא ליה זיל אשתבע.** שבועה שהעד מחייבו (שם). **הוה ליה בגזלן.** והמחייב שבועה על פי עד אחד צריך ליפטר על מה שהעד מעיד ולהכחים את העד חד אינו יכול ליפטר על כך, שהרי מודה הוא לדברי העד שהעפה והוה ליה כגזלן אצל כל שבועות שאינו יכול ליפטר עליהן, אף זה בשבועה זו אינו יכול ליפטר, שהרי מודה בה (שם). **הוה מחוייב שבועה.** על כרחו אם בא להחזיק בה הוא עליו ליפטר שלא תפוץ, שאין החוטף נאמן לומר שלי חטפתי וזו היא השבועה שהעד מחייבו ליפטר על מה שהעד מעיד ואינו יכול ליפטר שהרי מודה לחבירו (שם. וראה רשב"ם ב"ב לד. הובא לעיל לב:).

לד א מיי' פ"ג מהל' טוען טוען ונטען הלכה ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לג סעיף ג: **לה ב** מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ז:

לו ג מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף ט: **לז ד** מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יא:

ה [מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ח ופ"ד מהל' גזלה הלכה יד ושין בכ"מ טוש"ע ח"מ סי' עה סעי' יג וסי' שסד ס"ג]:

ו [טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף ג]:

לח ז ח מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ה סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף מח: